

Paradicsom-szezon

Megkezdtek a paradicsom feldolgozását a budapesti, a szegedi, a kecskeméti, a nagykovácsi, a békéscsabai, a hatvani és a nyíregyházi konzervgyárban. Egyelőre naponta százvagonos szállítmányok érkeznek, a csúcsidőszak augusztus közepén kezdődik. Ekkor naponta 600–700 vagon nyersarút fogadnak. A most következő hét közepétől az ország többi konzervgyárában is megkezdik a paradicsomsűrítmények gyártását. Az ipar összesen több mint 25 ezer vagon paradicsomot dolgoz fel az idén.

Dugonics, a matematikus

A Tömörkény gimnázium kézikönyve

Arcképén bármily szigorú mértékletessel szemléli a piarista reverendájából a másfél századdal későbbi olvasót, szuggesztív tekintete, arcképe közti bújkáló meleg mosolya valami örök embert, nagy humanistát sejtet. Dugonics Andrásnak, városunk hajdanvolt hírneves fiának képmására nyílik a szegedi Tömörkény István gimnázium matematika tanári munkaközösségének gondos munkája, Dugonics András matematikai írásainak válogatott kézikönyve.

A szegedi író halálának 150. évfordulójára emlékező kötet Dugonics új arcát mutatja be az olvasónak: kevesen tudják róla, hogy korának kiemelkedő matematikusa is volt. Mint irodalmár pedig, szenvedélyes nyelvújítója, a matematika sajátos szaknyelvének. Olyan ma már közismert, általánosan elfogadott, használt kifejezések származnak tőle, mint *egyenlet*, *hasáb*, *köb*, *tétel*, *csúcs* stb. Kazinczy Ferenc, a neológusok lobogó tekintélye ugyan erős fenntartásokkal, kritikával fogadta a „csinálmányait”, ám érdemben elismerte: „a piaristák egész seregében nincs tiszteltebb név, mint a jó öregé, s ezer botlásáért elég pótlalék tiz nem botlásá”.

A korának neves tudósait ismerő, munkásságukkal tüzetesen foglalkozó Dugonics *A tudakosság* című könyvében felhasználta Newton, Leibnitz, Cardano és mások eredményeit. S ha új ismeretekkel nem is gazdagította a matematikát, geometriai vonatkozásban számos új bizonyítási eljárást dolgozott ki. A matematikával is hitet tett hazafiúi bátorsága, elszántsága mellett, II. József németesítő törekvéseire például így válaszolt: „En ezen igyekezetének ellenében állván, csak azért is az algebrát és a geometriát magyar nyelven kiadtam, hogy megmutassam az országnak, hogy a német nyelv nem olyan alkalmas a tanulmányok kimagyarázásához, mint a magyar nyelv”. Válogatott matematikai írásait a Tömörkény gimnázium igazgatója A' — mi volt vittatni való címmel bocsátja az érdeklődők rendelkezésére — 500 példányban. A kézikönyv nyomdai szedését az ipari szakközépiskola képződő tagozatának harmadéves növendékei vé-

A tunguszi robbanás titka

Tunguszkai térségében (Sibéria) az 1908-ban észlelt kolossális erejű robbanást egy kis üstökös okozta — állítja Vaszilij Feszencov akadémikus. A tunguszi testtel egyidejűleg a légkör felső rétegeibe kozmikus porfelhő hatolt be, amely a Nappal ellentétes irányban mozgott. Megállapításait a tudós annak a legutóbbi expedíciónak az adataira alapozza, amelyet a Szovjetunió Tudományos Akadémiája szervezett a robbanás körzetébe. Hipotézisében más országok arra vonatkozó megfigyeléseit is tekintetbe vette, hogy a robba-

nás napján milyen fényes volt az égbolt.

Feszencov véleménye szerint Földünk hosszú története folyamán számos esetben összeütközhetett kisebb-nagyobb üstökösökkel, de az üstökösök maguk viszonylag kis sűrűségük miatt nem érték el Földünk felszínét. A tudós kiszámította a tunguszi robbanást kiváltó feltételezett üstökös pályáját. Számításai szerint az üstökös Nap körüli keringési ideje körülbelül 10 év volt.

Feszencov feltételezése szerint az üstökös tömege több millió tonna lehetett, energiája pedig egy óriási hidrogénbomba felrobbanásának felelt meg. Óriási tömege ellenére a tunguszi kozmikus test a víznél kisebb sűrűsége miatt nem érte el a Földet. A tudósok úgy vélik, hogy a robbanás Földünk felszínétől számítva mintegy 10–12 kilométer magasságban történhetett. A kozmikus test jelentős része gázállapotba ment át, alapvető tömege viszont szétszóródott állapotban fokozatosan eltelepedt az egész északi féltekén.

Feszencov üstökös-elméletét egy a közül a sok hipotézis közül, amelyet immár 60 éve vitatnak a tudósok. A hipotézisek nagy száma (néhányban még más bolygóról érkezett űrhajó is szerepel) azzal magyarázható, hogy a robbanás körzetében a kozmikus test egyetlen darabkáját sem lették meg. (TASZSZ)

Vita a munkahelyi közérzetről

Munkakedv, szakmaszeretet, fegyelem

Érdeklődéssel olvastam a kétségtelenül sok igazságot tartalmazó, de a témát néha egyoldalúan megvilágító „olvasói” leveleket. A vita során most már kezd kialakulni a vélemény, mikor érzí jól magát az ember munkahelyén, de a téma még koránt sincs kimerítve. Néhány gondolatot én is bekapcsolódok a vitába.

Ha a munkahelyi közérzet röviden akarnánk megfogalmazni, akkor azt mondhatnánk: jó a munkahelyi közérzet, ha a dolgozó jól érzi magát munkahelyén és magának érzi az üzemet. A kérdés ilyen megválaszolásán azonban nagyfokú leegyszerűsítés. A munkahelyi közérzet akkor jó, ha a dolgozó kedvvel végzi munkáját, szereti szakmáját, hivatását, munkatársait, megértő, segítőkészek, munkakörülményei, anyagi ösztönzése megfelelő, vezetői véleményét meghallgatják — sőt igénylik is —, ha az üzemet igazán magának érzi.

Nem könnyű a jó közérzet minden feltételét megvalósítani, de nem is tartozik a lehetetlen feladatok közé. A vállalat-párt-és állami vezetésének alapvető érdeke és fontos kötelessége a jó hangulat, közérzet megteremtése, vagy ahol ez már kialakult, annak megtartása.

Manapság több száz olyan dolgozóval találkozhatunk, akik egyik üzemből a másikba vándorolva keresik az igaznak, ideálisnak tartott munkahelyet. Különösen január 1 óta nőtt azoknak a száma, akik kipróbálva az Új Munkatörvénykönyv adta lehetőségeket, egy kis kirándulást tesznek a szakmában, hogy később esetleg visszatérjenek oda, ahonnan kiindultak. Ezek a vándorlók az esetek kisebb hányadában a rossz üzemi közérzet miatt indultak útra, az esetek többségében azonban nem ez az alapvető ok. Sokszor csupán azért sétálnak egyik üzemből a másikba, hogy kiválasszák azt az ideálisnak tartott üzemet, ahol a legkisebb munkával a legmagasabb keresetet lehet elérni. A vándorlók még nem találták meg helyüket az életben, nem jöttek rá a munka szépségére. Sok emberrel beszéltem erről a kérdéssel. Volt, aki a munkában csak a terheket látta, szükséges rossznak tartotta azt, de közben voltak azok, akik büszkén meséltek arról, hogy végzik munkájukat és megtalálták örömeiket az elért eredményekben. A munka szépségét azonban nem mindenki fedezi fel. Van, akit rá kell vezetni a munka megbecsülésére. Régen a jó szakmunkások féltékenyen őrizték a szakmai fogásokat, takargatták, titkolták a jó módszereket, nehogy valaki megtanulja, mert létbiztonságuk függött attól, hogy szakmájukhoz jobban értenek. Ma már ilyenről nem kell tartani. A dolgozók nem rejtegetik tudományukat, sőt segítenek azokon, akik még nem találták meg a munka, az alkotás örömeit. A munkaszeretet szorosan összefügg a közérzettel is, mert aki utálja a munkát, azzal becsülhet a vezetője akármilyen szépen és udvariasan, nem találja meg a helyét az üzemből, tovább keresi a „neki való munkahelyet” sokszor már csak a keresés kedvéért is.

A kialakult jó munkahelyi közérzet műszaki-gazdasági intézkedésekkel is védeni kell, mert rossz intézkedésekkel könnyen el lehet rontani a munkakedvet. Egyik szegedi üzemből a régi és az új munkások között az üzemi légkört mérgező ellenszenv alakult ki. Idős, jó szakmunkások, több évtizede dolgoztak a gyárban, felmondtak. A kedvetlen légkört egy nem kellően átgondolt új kollektív bérezési rendszer bevezetése, az új dolgozók betanítási költségeinek kollektívára hárítása okozta. Szomorú dolog, hogy kívülről kellett figyelmeztetni a gyár vezetését a hibás intézkedésre, melynek megváltoztatása után javult a hangulat is.

A kialakult jó munkahelyi közérzet műszaki-gazdasági intézkedésekkel is védeni kell, mert rossz intézkedésekkel könnyen el lehet rontani a munkakedvet. Egyik szegedi üzemből a régi és az új munkások között az üzemi légkört mérgező ellenszenv alakult ki. Idős, jó szakmunkások, több évtizede dolgoztak a gyárban, felmondtak. A kedvetlen légkört egy nem kellően átgondolt új kollektív bérezési rendszer bevezetése, az új dolgozók betanítási költségeinek kollektívára hárítása okozta. Szomorú dolog, hogy kívülről kellett figyelmeztetni a gyár vezetését a hibás intézkedésre, melynek megváltoztatása után javult a hangulat is.

A jó üzemi közérzet biztosítása nagyon bonyolult feladat, megbontásához elég egy meggondolatlan intézkedés, egy tapintatlanul, rosszul elhelyezett mondat. Az elrontott közérzet helyreállítása azonban igen sok munkát igényel. Vigyázzunk ezért gondosan a jó üzemi közérzetre!

BALOG ISTVÁN,
a Szeged városi pártbizottság osztályvezetője

Gyorsított büntetőeljárás

A közbiztonság megszilárdítása szempontjából az a büntetőeljárás, amely a büntetőeljárás eljárási szabályzatában azonnal eljárási eljárást tartalmaz, azaz a gyorsított büntetőeljárás. Ennek lényege, hogy amikor kisebb büntetést kell kiszabni, a bíróság a gyorsított büntetőeljárás eljárást alkalmazhat. Ez azt jelenti, hogy a bíróság a gyorsított büntetőeljárás eljárást alkalmazhat, ha a büntetés mértéke nem haladja meg az öt évet, a tényállás pedig egyszerű is.

Egy másik üzemből a régi és az új munkások között az üzemi légkört mérgező ellenszenv alakult ki. Idős, jó szakmunkások, több évtizede dolgoztak a gyárban, felmondtak. A kedvetlen légkört egy nem kellően átgondolt új kollektív bérezési rendszer bevezetése, az új dolgozók betanítási költségeinek kollektívára hárítása okozta. Szomorú dolog, hogy kívülről kellett figyelmeztetni a gyár vezetését a hibás intézkedésre, melynek megváltoztatása után javult a hangulat is.

A légkört nemcsak a durva, goromba hang, hanem a laza technológiai és munkafegyelem is mérgezi. A rendtelenség rendszerint újabb rendtelenséget szül, a fegyelemzetlenség pedig sok vitát okoz. Egyik üzemből a régi és az új munkások között az üzemi légkört mérgező ellenszenv alakult ki. Idős, jó szakmunkások, több évtizede dolgoztak a gyárban, felmondtak. A kedvetlen légkört egy nem kellően átgondolt új kollektív bérezési rendszer bevezetése, az új dolgozók betanítási költségeinek kollektívára hárítása okozta. Szomorú dolog, hogy kívülről kellett figyelmeztetni a gyár vezetését a hibás intézkedésre, melynek megváltoztatása után javult a hangulat is.

Akkor jó igazán a közhangulat, ha a munkások magukénak érzik a gyárat. A felszabadulás után a gyárak államosítását követően magától értetődő volt ez. Több mint 20 év elteltével azonban sokan már elfelejtették, a fiatalok pedig csak elbeszélésből hallották, milyen volt a tőkés gyárakban dolgozni. Sokan nyugodtan elnézik a lopást, ha az nem a személyi tulajdont károsítja, elnézik a minőségromlást, ha az nem az általuk vásárolt árut érinti, közömbösek a közönséges dolgok iránt, mindaddig, amíg egyéni érdekeiket nem sérti.

Aki magának érzi üzemet, az alkotóan vesz részt a gyár munkájában, meglátja a hibát, harcol a felelőtlenség és az intrika ellen. Pártszervezeteinknek és a vállalatok vezetőinek olyan légkört kell teremteni, hogy a munkásokban a közösség ügyei iránti felelősség erősödjön. Többet kell foglalkozni az üzemi demokrácia kérdéseivel, bátor kezdeményező légkört kialakítva, hogy senki se féljen elmondani véleményét, és legyen meggyőződve a munkás arról, hogy okos javaslata meghallgatásra talál.

A jó üzemi közérzet biztosítása nagyon bonyolult feladat, megbontásához elég egy meggondolatlan intézkedés, egy tapintatlanul, rosszul elhelyezett mondat. Az elrontott közérzet helyreállítása azonban igen sok munkát igényel. Vigyázzunk ezért gondosan a jó üzemi közérzetre!

BALOG ISTVÁN,
a Szeged városi pártbizottság osztályvezetője

Ötven éve

A háború ellen

Ötven évvel ezelőtt, 1918 nyarán hazánk népe már torkig volt a véres imperialista világháborúval. Az uralkodó körök hatalma ekkor már észrevehetően meggyengült. Ennek okát egyrészt a monarchia hadseregének a frontokon elszenvedett vereségei, másrészt a tömegek erősödő háborúellenes harca képezték. A júliusi és augusztusi békeakciókból becsülettel kivette részét Szeged dolgozó lakossága is.

Június végén és július elején tragikus hír rúgta meg az egész magyar népet. A piavei csatában (mely a monarchia hadseregének döntő vereségét hozta magával) a habsburgi hadvezetőség sok tízezer magyar katona életét áldozta fel. Szegedet ez külön fájdalmasan érintette, hiszen a város fiaiból álló 46-os gyalogezred is elvérzett a távoli orosz fronton. Sok szegedi özvegy és árva vádolta némán a szörnyű háborút. Erzéseiüknek Szeged két kiváló költője is kifejezést adott.

A Szegedi Napló június 30-án közölte Móra Ferenc versét. Bánatos hangon siratva az elesetteket, lázított e kegyetlen, a magyar nép érdekeivel ellentétes háború ellen. Nem „dicsőséges halálról”, ellenkezőleg: tragikus áldozatokról írt. A Dél-magyarország július 2-án közölte Juhász Gyula 46. című versét. A szám a Piave-nál elvérzett szegedi gyalogezred emlékét idézte fel. Juhász Gyula verse komor ódái hangon vádolja a sorok között az értelmetlen háborút.

A piavei tragédia csak fokozta Szeged lakosságának háborúellenes hangulatát. Egyre nagyobb tisztelet övezte a városban is az egyedül erő, amely képes a béke kivívására: a munkásmozgalmat. A szegedi szocialistákat nem csüggesztette

el az az átmeneti kudarc, ami a júniusi sztrájk sikerételenségével érte őket. A helyi Munkásoktanácsban eleven élet folyt. Gyakran rendeztek júliusi és augusztusi folyamán összejöveteleket, melyeken elsősorban a béke kérdésével foglalkoztak.

Augusztusban a szegedi szocialdemokrata pártszervezet ismét nyilvános megmozdulást rendezett. Az alkalmat erre egy látszólag nem politikai kérdés: a kórház ügye szolgáltatta. Ez régi problémája volt a városnak. Mindenki érezte, hogy az elavult épület helyett új kórházra lenne szüksége a lakosságnak. Ebben a közérdekű ügyben hívott össze a szegedi SZDP augusztus 11-én népgyűlést. Többször tömeg jelent meg ezen a napon délután négy órakor a Corso mozáiban.

Pelczéder Ágoston, a szocialdemokrata pártközpont kiküldöttje beszédében új kórházat sürgetett Szegednek. A régi épületet ő maga is látta. „Nem is kórház ez, hanem kriptá, ahova az embereket élve temetik el” — állapította meg. A költségek előteremtésére javasolta, hogy adóztassák meg a hadigazdagokat. Beszéde végén pedig joggal mutatott rá arra: a komoly beruházás, sajnos, a jelenlegi körülmények között nem valósulhat meg; az új kórház alapvető feltétele, hogy vessenek véget a háborúnak. A tömeg tetszéssel fogadta a beszédet; sorából gyakran törtek ki a békét éltető jelszavak.

A gyűlés többi szónokai is figyelmet érdemeltek. Vonatkozik ez különösen Juhász Gyulára. Hatásos beszédében kifejtette: Korb Flórisnak volt a múltban egy zseniális terve az új kórházra vonatkozólag, melyet a város hatalmasai elcsúszlyesztettek.

Augusztus végén pedig országos fórumon kapott hangot a város proletársága. Augusztus 23-án volt a vasasok kongresszusa. Ezen felszólalt Nemes Lajos szegedi kiküldött is. Belpolitikai reformokat és békét sür-

getett a város vasmunkások dolgozó nyevében.

A munkásmozgalmak mozgásba hozta Szegeden is a polgári demokratikus csoportokat. Ez utóbbiak szintén a békét követelték agitációjukban. A Móra Ferenc által szerkesztett Szegedi Napló ennek fontos fóruma volt. Kiemelkedő a július 26-i számának vezércikke. Ebben Bölni György szomorú évfordulóval foglalkozott: négy esztendeje tört ki a világháború, mely „mindent felforgatott.” „Békét kívánunk” — ez volt a mottója úgyszólván nap mint nap az ilyen tárgyú cikkeknek.

Míg az imperialista hatalmak folytatták a szörnyű verontást, keleten már megszületett a fiatal szovjet állam, mely következtetés békepolitikát folytatott. Ez rokonszenvet keltett Szeged közvéleményében is. „A bolsevik külpolitika: a béke — állapította meg július 3-án a Délmagyarország. — Amíg a népbiztosok tanácsa van hatalmon, Keleten nem bonyolódhatik a helyzet.” A lap július 7-i számában pedig Juhász Gyula fejezte ki rokonszenvét a szovjet állam iránt.

Voltak tehát már ekkor Szegeden, akik a helyes utat felismerték. Ők már látták, hogy a föltámadott népereje fog véget vetni a háborúnak és az elnyomásnak. Közéjük tartozott Juhász Gyula is. Ekkoriban írta meg „Magyar nyár 1918-ban” című híres versét. Ennek végén lázító hangon teszi fel a kérdést:

„Mi lesz, ha egyszer
[szikrát vet a szalma,
És föllángol e táj, e néma,
[lomha?
Ha megutálva száz here
[pimaszt már,
Vihart aratva zendül
[a magyar nyár?”

A költő már érezte a vihar közeledését. Amit ekkor megjósolt, néhány hónappal később be is következett. Az öszirózsás forradalom véget vetett a háborúnak és a reakció hatalmának.

Dr. MERÉNYI LÁSZLÓ